

Режисер Сергій Павлюк: "В постановці я хотів показати гетьмана Мазепу людиною"

Режисер Сергій Павлюк: "В постановці для мене головне завдання: показати гетьмана Мазепу людиною"

Світлана Борисенко

- Полтава
- 10 вересня 2015 12:00

У Полтавському театрі імені Миколи Гоголя розпочалася робота над новою виставою "Остання любов Гетьмана" за п'єсою Анатолія Крима. Для цієї постановки запрошено режисера Херсонського академічного обласного музично-драматичного театру ім. М. Куліша Сергія Павлюка. В театрах України він поставив 56 різножанрових вистав.

Поговорити про роботу над постановкою, режисерські будні та особисте бачення постаті Мазепи до Сергія Павлюка завітали кореспонденти **Деро.Полтава**. Натхненний бесідою режисер виявив бажання розповісти про дитячі мрії, які ніколи не повіряв журналістам. "В дитинстві мріяв бути пожежником, мене вабить вогонь. Сам не знаю звідки у мене така любов до вогняної стихії. Я народився 22 грудня, і батьки розповідали, що маму везли народжувати по засніженій дорозі на червоній пожежній машині."

В одному з інтерв'ю Ви говорили, що працюючи сесійно в театрах Вам завжди талантих з одним актором, який уміє працювати і Вас розуміє. Чи знайшли такого тут, серед гоголівців?

- З певними натяжками їх аж три. Перший - Василь Григорович Голуб. Це один з небагатьох колосальних акторів старшого покоління, з якими мені доводилося працювати, який має потужну школу. Крім того, попри вік та роботу, він залишається людиною. Старше покоління у Полтаві мені імponує, з ними подобається працювати. Другий і третій актори - Богдан Чернявський та Олександр Любченко. Цих акторів не треба "розводити", вони працюють в команді, тримають партнера, грають і щось постійно пропонують. Проте Василь Голуб став для мене приємним полтавським відкриттям і вдало підібраною роллю для постаті Мазепи.

Як Ви підбирали акторів? Вам хтось допомагав, радив?

- Нас, запрошених режисерів, більше називають "варягами". Приїхав, поставив, поїхав. Це слово "накинув" художній керівник Коломийського театру Дмитро Чиборак, назвавши мене "варягом". З того часу й причепилося. Що стосується поставленого питання, мені, звичайно, допомагали. Я говорив з керівником літературної частини, з директором, з головним режисером, багато радилися, дивилися фотографії. Дуже складно приймати і, пальцем тикаючи в небо, вибирати артистів. Як на мене, то у цій постановці на 80% вдалий підбір акторів. Вперше я приїхав з ідеєю, що на роль Мотрі має бути молода дівчинка, і мені показували доньку одного актора. Але згодом я зрозумів, що маю мало часу на виховання молоді акторки і, подивившись три вистави, ми вдало обрали Олександрю Галатченко. Вона професійніша актриса і гарно виглядає на сцені. До речі, я не планував вводити маленьку Мотрю, але Саша сказала, що має дуже схожу на неї доньку. Я люблю прислухатися до акторів, тож маленька Мотря - учасниця вистави - це ініціатива матері.

Виставу "На великій дорозі" Ви поставили практично за участі акторів-аматорів. Як зараз ставитеся до подібних авантюр?

- Вистава "На великій дорозі" - це молоді актори театру: хтось прийшов з училища, когось взяли з вулиці. Зараз вони виросли та стали хорошими акторами, які розвиваються і ростуть. На їхнє місце прийшли молоді актори, з якими я минулого року відкрив свою майстерню, де виховую молоде покоління. В майстерні витрачаю свій час, не отримуючи за це кошти. Там я працюю з акторами на свій страх і ризик, допомагаю їм розвиватися, створюю з ними моновистави. Ця робота стосується не лише молодого покоління, а й старшого, особливо жінок. Вони, на жаль, мають не так багато можливостей працювати у виставах, тому що в театрі заведено більше чоловічих головних ролей.

Чому вирішили відкрити власну майстерню, адже маєте основну роботу та багато подорожуєте "варягом"?

- Поясню двома аспектами. Перший: коли я їду на роботу "варягом", то активно працюю місяць-півтора, а коли повертаюсь додому, у мене з'являється багато часу. На постановку однієї вистави витрачаю 4-5 годин на день, і в мене лишається багато часу для того, аби впадати в депресію. Найстрашніші дні для мене - понеділки. Чим більше я працюю, тим мені легше. І другий аспект: у Херсонському театрі я виховую своїх акторів, котрі будуть працювати у великих виставах. Основна публіка іде на велику сцену, а у майстерні актори перевіряють свої можливості і розвиваються на глядачах, працюючи тет-а-тет у одному з найскладніших жанрів - моновиставі. Не кожен народний артист може дозволити собі сміливість зробити моновиставу. А тут я свідомо кидаю молодь на амбразуру: виживеш - підеш далі, не виживеш - будеш працювати, але користі поки що не буде, пізніше ще раз спробуємо. Я не люблю ставити хрест на людях, особливо на акторах, і постійно на цьому обпалююся. Трапляються істерики, депресія. Це нормально: актори, як говорив Костянтин Станіславський - "сукіні діти". Проте я хочу вірити, що в театрі можна працювати щиро, з любов'ю і душею, без скандалів, без палиці.

Наразі, єдиний театр, де я працював без палиці, - Іжевський, під час постановки "Чайка". Основний конфлікт режисера з акторами - це амбіції, хворі амбіції,

недолугість і неусвідомлення того, що ти ще нічого не вмієш. Як говорив доктор Хаус: "Гірше профнепридатного є людина, яка про це не підозрює". Це одна з основних тез, якими я керуюся, саме тому я розвиваюся, багато читаю, дивлюся, ставлю. Забігаючи наперед скажу: до 2016 року у мене буде 60-а прем'єра за 10 років режисерської діяльності, враховуючи перші два роки, коли я робив по три вистави. Зараз встигаю поставити до 9-10 прем'єр на рік.

У Полтаві встигли застосувати палицю?

- На жаль, так. Я поважаю людей, котрі віддають себе мистецтву, а от ледачості не приймаю. Приїхав новий режисер, можливо, ви чогось нового навчитесь. Звичайно, можна пояснити доволі просто: за зарплатню актора особливо проявляти ініціативу немає сенсу. З одного боку їх розумієш, бо у кожного сім'ї, якісь підзаробітки. Але завжди хочеш, щоб вони прийшли з палаючими очима, просто працювали "від" і "до". Зараз дивлюся на них і не можу пред'явити претензій конкретному актору, але загальна атмосфера не зовсім робоча. Тоді я починаю заводитися, бо хочу, щоб робота була в кайф. Коли бачу, що якійсь людині "по барабану", не можу не реагувати. Я ще молодий режисер і не навчився абстрагуватися від людей, яким "пофіг". Вчора я зірвався, бо стало прикро за свої старання. Етика Станіславського часто відсутня в театрі за рахунок відсутності акторського благоустрою, відсутності акторської школи. Звичайно, я вдячний акторам старшого покоління, які для мене є еталоном. А

можливо проблема в мені, як режисері, який не може "зарядити" акторів до роботи? Значить, мені ще треба вчитися, що я і буду робити.

Раніше Ви казали, що глядачам до вподоби Ваші комедії. Ви ж, навпаки, їх не любляєте. Яким постановкам віддаєте перевагу?

- Мій улюблений жанр - трагіфарс. Саме там я поєдную красиву форму зі Станіславським і його психологічним театром. Актору дозволяється дуркувати на сцені, і він від цього отримує задоволення. Через це дуркування ми приходимо до страшного і трагедійного фіналу. На контрасті фарсу трагедія робиться ще страшнішою. По суті, те, що відбувається у нашому житті протягом останніх кількох років, - це фарс, на фоні якого люди гинуть, ллється кров і грані немає.

Часто чую: "Навіщо зараз пригнічувати людей трагедією?" Звичайно, глядачі легше йдуть на комедію, але не адміністраторам вирішувати, що люди хочуть. Говорять, що на сцені "рулять" світловики, а в театрі - адміністратор, який продає виставу. Він є посередником між театром і глядачем, і легше продати комедію. Мені дуже подобається постановка "Страшна помста" за Миколою Гоголем. Ця робота для мене була колосальною, і тематика піднята, але хтось вирішив, що люди на неї йти не хочуть. Виставу брали в репертуар раз на рік. Зараз актори звідти пішли, і відновлювати її немає сенсу. Мені легше поставити

нову роботу, аніж відновити або повторити попередню. Дуже гарний момент з цієї постановки - ми з балетмейстером Юрієм Бусом за один тиждень від початку до поклону зробили всю виставу. Зараз я працюю з акторами, щось додаю, але кістяк створений за тиждень.

У кожного митця є твір, картина, пісня чи театральна постановка, яку він вважає своєю найкращою роботою, де йому вдалося стрибнути вище своєї голови. Чи є така вистава у Вас?

- Я завжди незадоволений своїми роботами, але скажу так: дуже гарною є перша вистава "Дума про братів Неазовських" за Ліною Костенко, потужною вийшла "Вій", в Херсонському театрі відзначу виставу "Фаворит". Я постійно знаходжуся в пошуку, шукаю себе і свій стиль. Інколи повторююсь і називаю це своїм почерком. "Дума про братів Неазовських", "Вій", "Страшна помста", "Наталка-Полтавка", "Маруся Чурай", "Остання любов Гетьмана" - роботи, об'єднані українською тематикою. Одна з моїх найпотужніших робіт, "Калігула" за Альбером Камю, поставлена в переламний період моєї творчості у Рівненському театрі. Потім я вийшов на інший рівень психологічного театру, і у постановці "На великій дорозі" почав працювати з актором, якого уже не ховав за музичним оформленням, за режисерськими формами. На сцені у маленькому просторі працювало 12 акторів, і я вважаю цю постановку однією з найдушевніших моїх робіт.

Ваше основне місце роботи - Херсонський театр, проте Ви багато подорожуєте як "варяг". З яким театром вдалося найбільше потоваришувати?

- Саме поняття "товаришувати з театром" - специфічне. Я з людьми не дуже товаришую, у мене друзів майже немає. Є театр, де я люблю працювати - це Миколаївський, мені імponує Рівненський театр, я в захваті від роботи в Іжевському театрі. За кордоном вдалося працювати в театрах Румунії, Росії, Білорусії. Улюбленого театру не маю, але є бажання працювати і хотілося, щоб були цікаві люди. Не фанати своєї справи, бо фанатизм для мене неприйнятна річ, і люди стають відгородженими. Коли був молодим режисером, то кричав на акторів, що спочатку робота, а потім сім'я і друзі. Поступово я зрозумів, що служити можна, але не прислужувати - тим більше, якщо театр любить тебе менше, ніж ти його.

В одному з інтерв'ю Ви говорили, що постановки, які вважаєте вдалими, створили з художниками Сергієм і Наталією Ридванецькими. Дослівно: "Ми говоримо однією мовою мистецтва". Кого ще можете назвати своїми однодумцями?

- Хореограф Юрій Бус. Ми знайомі уже 8 років, і протягом цього часу я виховую в ньому режисера по пластиці. Ми працювали в Білорусії, Росії, були в Луганську у минулому році і до Полтави теж приїхали разом. Певні люди є, але, все ж таки, зупинимося на Ридванецьких - це люди від Бога, духовно чисті. Ми познайомилися в Черкаському театрі і "прилипли" один до одного. На мене справив враження директор Полтавського театру Олексій Андрієнко, якого дуже поважаю як людину. Він - Людина в розумінні доброти, позитиву і навіть скромності. Ми - люди творчі, амбіції і пафосність нам притаманна. Іноді, коли розмовляю, ловлю себе на пишномовності, намагаюся цього не робити, контролювати, але воно лізе з мене. По суті, я продаю повітря, нічого не створюю. Я, як людина, яка виросла в селі, знаю, як працювати руками, вилами, лопатами. Зараз я нічого не створюю, але, з іншого боку, повертаюся з репетиції, мозок кипить. Після прем'єри, коли бачу, як глядач сміється або плаче на виставах, як він виходить зі світлим обличчям, тоді я усвідомлюю, що чогось вартий. За кілька показів знову починаю відчувати себе непотрібним, впадаю в депресію. Тож потрібно більше працювати над собою, над своїми постановками.

Взагалі в театрі мало щирості, так само, як і в політиці. Лицемірство присутнє в нашому житті, і це одна з основних причин, чому в мене немає друзів, і я мало спілкуюся з людьми. Я їм не вірю: хочу вірити, але не можу, завжди шукаю підступ. Тому іноді виглядаю нудним і зоряним, а дехто вважає ще й пафосним. Трапляється, що ти говориш одне, а потім це буде перефразовано, і твоя щирість виявиться нікому не потрібною. Маніпулювати людьми я не вмію і не хочу, єдині, ким я маніпулюю, це актори - для того, щоб викликати в них емоції. Щоб актори почали гарно працювати є два варіанти: або закохати їх у тебе, або змусити їх тебе ненавидіти. Коли перший спосіб не вдається, вдаюся до другого, а потім роблю так, що негативна емоція стосовно мене після прем'єри переростає у захват. Доводиться говорити акторам, що я буду їх ображати не як особистостей, а як професіоналів. Вони не відповідають моїм вимогам, я їх ображаю, а потім ніч не сплю, і наступного ранку вибачаюсь. Я не знаю як можна нести зі сцени людяність, якщо людяності немає в тобі.

Яке у Вас особисто ставлення до Мазепи?

- Прекрасне.

Яким Ви його бачите?

- Людиною. Людиною, яка народилася і яка померла. Людиною, яка робила помилки, усвідомлювала їх і намагалася їх виправити. І, найосновніше, у мене він має покаєння. Те, що я ставлю, - це художній твір про історичну особистість, про його реальну любов до молодій дівчинки, хрещениці. І для мене головне завдання - зробити Гетьмана Мазепу людиною, яка кається. У виставі будуть зачитані два листи Мазепи до Мотрі, ми віднайшли думу Мазепи, де він розмірковує про хіть. Ця дума написана після того, як він відіслав Мотрю від себе, у нього вже смерть за плечима, а тіло ще про хіть думає. Зважаючи на нинішні події в Україні, люди виживають, і їм потрібна людяність, а не ікони. Ікони - в церкві, а герої мають бути людьми, щоб за ними інші тягнулися. Щоб людина знала: коли я сумніваюся - я роблю помилки, але я усвідомлюю і перетворююся. Герой має бути не від початку і до кінця, ми маємо бачити, як він народжується. Він - це людина, яка робить помилки і намагається їх виправити, якщо не вдається - він просить за це пробачення. От про що моя вистава. Зараз іде війна і я не розумію, навіщо людей ще більше збивати головами.